

Državni zavod za zaštitu obitelji, materinstva i mladeži

**Nacionalna strategija jedinstvene politike za osobe s
invaliditetom od 2002. do 2006. godine**

Nacrt prijedloga

Zagreb, 21. kolovoza 2002.

1. UVOD

S obzirom na širenje područja djelovanja Europske unije ujedinjenjem europskih država, Europska unija svojim je zemljama članicama dala smjernice za stvaranje jedinstvene politike za ona područja koja su do tada bila isključivo u nacionalnoj nadležnosti. U skladu s time javila se i potreba za izmjenom pravnih odredbi koje proklamiraju uvažavanje osnovnih ljudskih prava, što je jedno od glavnih načela djelovanja Europske unije.

U uvjetima stvaranja nužnih pretpostavki za punopravno članstvo u Europskoj uniji, Vlada Republike Hrvatske na sjednici održanoj 21. lipnja 2001. godine prihvatila je temeljni razvojni dokument "Načela razvitka Republike Hrvatske", kojim se postavlja ukupni razvojni okvir za preobražaj Hrvatske u civilno, ekonomski uspješno i demokratsko društvo. Uvažavajući takvo određenje Hrvatske uočena je potreba sustavnog rješavanja problematike određenih kategorija stanovništva, osobito onih kojima se u demokratskom društvu jamci posebna zaštita.

Opredjeljenje za demokratsku i socijalnu državu bilo je vidljivo već na početku stvaranja nacionalne države, što je nedvojbeno naznačeno i u Ustavu Republike Hrvatske, kojim se naglašava potreba posebne skrbi o osobama s invaliditetom i njihovu uključivanju u društveni život. Pojedine odredbe Ustava razradene su u brojnim propisima slijedeći osnovno načelo posebne zaštite, ali u različitoj mjeri i na različit način, ovisno o sustavu u kojem se ta zaštita ostvaruje. Isto bi se moglo reći i za provedbu propisa u stvarnosti. Iz tog se razloga pristupilo kodifikaciji propisa značajnih za osobe s invaliditetom, što bi trebalo rezultirati usuglašavanjem postojećih pravnih propisa u različitim sustavima, imajući u vidu međunarodne dokumente, osobito one Europske unije.

Parlamentarni izbori u siječnju 2000. godine potvrdili su opredjeljenje Hrvatske prema civilnom društvu, te demokratskoj i tržišno orijentiranoj državi integriranoj u Europsku uniju. U tom je smislu Vlada Republike Hrvatske donijela program rada za razdoblje od 2000. do 2004. godine. Osnovni je cilj socijalne politike Vlade Republike Hrvatske poboljšanje položaja najugroženijeg dijela stanovništva, među kojima su osobe s invaliditetom i sve socijalno osjetljive skupine građana. Redefiniranje politike prema osobama s invaliditetom uključuje poboljšanje materijalnog položaja, ujednačavanje prava, obrazovanje i rehabilitaciju, te osiguravanje ravnopravnog uključivanja u društvenu zajednicu, što će pridonijeti očuvanju njihova dostojanstva i integriteta.

S tim u vezi ocijenilo se potrebnim donijeti Nacionalnu strategiju jedinstvene politike za osobe s invaliditetom, kao nadogradnju postojećem Nacionalnom programu za poboljšanje kvalitete življenja osoba s invaliditetom, koji je Vlada Republike Hrvatske usvojila 14. listopada 1999. godine. Nacionalni program izrađen je u svrhu promicanja osnovnih ljudskih prava i temeljnih sloboda, te poštivanja socijalne pravde, dostojanstva i vrijednosti svake osobe.

U ovoj je strategiji naglasak stavljen na prijedlog mjera kojima će se utvrditi aktivnosti u svrhu praćenja provedbe i realizacije osnovnih ciljeva strategije. Ti su ciljevi promicanje i osiguravanje prava osoba s invaliditetom, stvaranje uvjeta za

djelotvorno rješavanje problema, koordinirano djelovanje i učinkovito informiranje na svim razinama, osiguravanje punog i aktivnog sudjelovanja u životu zajednice, te senzibilizacija društva.

Nacionalna strategija jedinstvene politike za osobe s invaliditetom odnosi se na sve osobe s invaliditetom bez obzira na vrijeme i okolnosti nastanka oštećenja. Podijeljena je na dvije zasebno razradene i međusobno povezane cjeline koje obuhvaćaju kratki prikaz postojećeg stanja u sustavu socijalne sigurnosti i program djelovanja s naznakom nositelja provedbe i rokovima za izvršenje. Poglavlja u okviru ocjene stanja i programa djelovanja razvrstana su prema područjima značajnim za osobe s invaliditetom.

2. OCJENA STANJA

2. 1. Obitelj i civilno društvo

Strategija razvitka Hrvatske usmjerena je prema otvorenom civilnom društvu, temeljenom na znanju, osobnim inicijativama i odgovornosti, pravnoj, socijalno osjetljivoj i politički stabilnoj državi, te ubrzanom i ekološki održivom gospodarskom rastu u uvjetima globalne povezanosti. Neupitno je da takvo suvremeno i uspješno društvo predstavlja zajednicu zadovoljnih pojedinaca i podrazumijeva više od materijalnog blagostanja. Ono promice ljudska prava, štiti dignitet i počiva na nacelu jednakih mogućnosti, te individualne i skupne inicijative i odgovornosti. To znači da će se pojedinac više oslanjati na sebe i skupine u kojima živi, a manje na intervencije države. Istodobno, socijalna odgovornost razumijeva podupiranje pojedinaca i skupina koje nisu u stanju samostalno riješiti svoje egzistencijalne probleme. Punopravni sudionici procesa razvoja društva zasnovanog na povjerenju i suradnji jesu i same osobe s invaliditetom, bilo kao pojedinci, bilo kao skupine. Takvo je društveno usmjerenje povećalo spremnost za iniciranje, prihvaćanje i provođenje reformi, te se započelo s nizom reformi koje će otvoriti prostor individualnim inicijativama i kreativnosti, poticati preuzimanje odgovornosti i prihvaćanje životnih rizika.

Obitelj i drugi oblici zajedničkog života razvojni su činitelji suvremenog društva i izvor socijalne kohezije. Stoga je obiteljska politika u okviru pravovaljanih propisa usmjerena prvenstveno na podizanje kvalitete života obitelji. Tako se u okviru potpore obitelji u odnosu na osobe s invaliditetom može govoriti o pružanju materijalne i novčane pomoći u različitim sustavima socijalne sigurnosti (primjerice, doplatak za djecu, osobna invalidnina, doplatak za pomoć i njegu, ortopedska i druga pomagala, prava roditelja djeteta s težim smetnjama u razvoju, povlastice u prometu, porezne i carinske olakšice i dr.). Usluge, besplatne ili uz participaciju, pružaju se putem specijaliziranih institucija zdravstva, odgoja i obrazovanja i socijalne skrbi, a mogu se pružati i u obitelji. Međutim, neujednačenost i promjenjivost kriterija za definiranje statusa invalidnosti kao osnove za ostvarivanje prava u različitim sustavima izazvalo je nemogućnost utvrđivanja stvarnog broja osoba s invaliditetom u Hrvatskoj. Stoga se ukazala potreba za uspostavljanjem jedinstvene baze podataka s konačnom svrhom kreiranja i planiranja sustavne i sveobuhvatne skrbi na području zaštite tih osoba. Donošenjem Zakona o hrvatskom registru o osobama s invaliditetom ispunjen je osnovni preduvjet za ustrojavanje takve baze podataka.

U ostvarivanju ciljeva obiteljske politike istice se zajedničko djelovanje svih državnih tijela, jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, nevladinih organizacija i drugih.

Iako se još uvijek može govoriti o nedovoljnom udjelu nevladinih i privatnih inicijativa u društvu, valja istaknuti da je unazad nekoliko godina data šira mogućnost djelovanja privatnim i nevladinim organizacijama, pa se tako danas može govoriti o oko 21.000 registriranih udruga građana koje čine civilni sektor u Hrvatskoj.

Prepoznavanje vrijednosti i potencijala u pomoći koju nevladine organizacije mogu pružiti vladinim institucijama na svim područjima, vidljivo je iz Programa suradnje Vlade Republike Hrvatske i nevladinog, neprofitnog sektora. Nadopunu rigidnoj i zatvorenoj državnoj strukturi čini upravo otvoreniji način djelovanja civilnog sektora, što neminovno utječe na fleksibilnost sustava u cilju sagledavanja stvarnih i realnih potreba osoba s invaliditetom u lokalnoj sredini. Vrijedan rezultat rada nevladinih organizacija ogleda se i u sposobnosti mobiliziranja velikog broja volontera, odnosno

ljudi koji svojim besplatnim radom omogućuju oživotvorenje programa i projekata za opće dobro, unatoč tome što udruge nemaju neophodno zaposleni profesionalni kadar. I upravo su različiti programi i projekti koji se provode u svrhu poboljšanja kvalitete života obitelji rezultat zajedničke suradnje nevladinih organizacija i državnih tijela. U zadnje vrijeme osjeća se znatan pomak u medijskoj prezentaciji problematike osoba s invaliditetom u kojem je učinjen otklon od senzacionalističkog na sve sustavnije prikazivanje potreba osoba s invaliditetom.

2. 2. Zdravlje, šport i rekreacija

Strategija razvitka zdravstva i zdravstvenog osiguranja obuhvaća djelovanja na području stabilizacije zdravstvenog sustava, postavljanja težišta zdravstvene zaštite radi uklanjanja zdravstvenih rizika i promicanja zdravih načina življenja, te unapređenja kvalitete i dostupnosti liječenja bolesti. Sustav bi trebao biti dostupan svim korisnicima na principima pravednosti i ravnomjernog pristupa potrebnim zdravstvenim uslugama, te bi trebao štititi od neprimjerenog financijskog rizika u slučaju bolesti. U sklopu reforme zdravstva i zdravstvenog osiguranja donijet je Zakon o zdravstvenom osiguranju, kojim je utvrđeno osnovno (obvezno) i dobrovoljno (dopunsko i privatno) zdravstveno osiguranje. Model osnovnog nacionalnog zdravstvenog osiguranja temeljenog na načelu solidarnosti pokriva standardni paket zdravstvenih usluga i programa, dostupnih svim građanima. Uz osnovno se osiguranje uvode modeli dopuskog i privatnog osiguranja, koji će pokrivati usluge izvan osnovnog osiguranja. Tim se zakonom osigurava bolja zdravstvena zaštita osobama s invaliditetom kojima je zajamčeno plaćanje zdravstvene zaštite na teret sredstava Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje u slučajevima liječenja osiguranih osoba koje nisu osigurane na dopunsko zdravstveno osiguranje.

U zadnje je vrijeme učinjen pomak u uključivanju osoba s invaliditetom u športske i rekreacijske aktivnosti na svim razinama društva. Međutim, ne radi se još uvijek dovoljno sustavno na uključivanju osoba s invaliditetom u takve aktivnosti, a to se posebno odnosi na rekreaciju u lokalnoj zajednici.

2. 3. Obrazovanje

Postojeći propisi nedvosmisleno naglašavaju pravo svakog djeteta na odgoj i obrazovanje pod jednakim uvjetima. Osnovno je školovanje obvezno za svu djecu, dok je srednjoškolsko obrazovanje dostupno svakoj osobi pod jednakim uvjetima, pri čemu se uvažavaju njezine sposobnosti. Međutim, teškoće na koje se nailazi u primjeni važecih, dobro reguliranih propisa, rezultat su niske stope izdvajanja sredstava za obrazovanje, loših prostornih i materijalnih uvjeta, arhitektonsko-urbanističkih barijera, neujednačene rasprostranjenosti mreže ustanova, nedostatnog ili nedovoljno osposobljenog stručnog kadra, negativnih stavova, nedostatne i neodgovarajuće opreme, udžbenika i didaktičkih pomagala. Stoga se niti danas ne može govoriti o zadovoljavajućem procesu edukacijske integracije, ozakonjenom još 1980. godine.

Budući da je sustav obrazovanja strukturno i sadržajno nepodudaran s onim u razvijenim zemljama Europe, pristupilo se reformi obrazovanja. Strateški je cilj obrazovne reforme suvremen, pluralan i učinkovit, razvojno orijentiran sustav cjeloživotnog obrazovanja koji se ostvaruje na temelju koncepta "obrazovanja za

sve", odnosno "društva koje uci". To podrazumijeva ostvarivanje kadrovskih, prostornih i financijskih uvjeta za uključivanje sve djece u programe predškolskog odgoja i obrazovanja u godini prije polaska u osnovnu školu, promjene u trajanju osnovnog i srednjeg obrazovanja s naglaskom na povećanu ponudu izbornih programa u svrhu pripremanja učenika za zapošljavanje ili nastavak studija, provođenje reforme nacionalnog kurikulumu, dostupnost informacijske i komunikacijske tehnologije, veću efikasnost studiranja, poboljšanje kontrole kvalitete visokog obrazovanja, uvođenje formalnog i neformalnog obrazovanja odraslih, povezivanje i usklađivanje programa s potrebama tržišta rada, povećanje ulaganja u obrazovanje, decentralizaciju upravljanja sustavom i poboljšanje njegove razvojne infrastrukture, modernizaciju obrazovanja i izobrazbe nastavnika, te osnaživanje odgoja za demokratsko društvo. Otvorenost obrazovnog sustava svima-prema sposobnostima, bez obzira na socijalni status, temelj je prihvaćanja općih vrijednosti suvremenog društva.

2. 4. Profesionalna rehabilitacija, zapošljavanje i rad

Program poticanja zapošljavanja definira niz neophodnih mjera za sufinanciranje zapošljavanja, samozapošljavanja i obrazovanja nezaposlenih osoba s ciljem smanjenja nezaposlenosti posebno određenih, teško zapošljivih skupina. Uzme li se u obzir da je svrha rehabilitacije ostvarena tek onda kada se osoba osposobila za produktivni rad i zaposlila, s ovog bi se aspekta o osobama s invaliditetom moglo govoriti kao o teško zapošljivoj skupini. U vrijeme naglog napretka informatizacije, tehnike i tehnologije glavni nedostatak na području zapošljavanja nije samo invalidnost, već često nedovoljna ili neodgovarajuća stručna osposobljenost. U uvjetima djelovanja zakonitosti tržišta rada nužno je odgovarajuće obrazovanje i osposobljavanje za određena zanimanja u skladu sa sposobnostima, te mogućnostima zapošljavanja prema potrebama i ponudama tržišta rada.

S obzirom na potrebu cjelovitog reguliranja područja profesionalne rehabilitacije, zapošljavanja i rada osoba s invaliditetom, uvažavajući novija europska rješenja, izraden je Nacrt prijedloga Zakona o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju osoba s invaliditetom, čiji je koncept usmjeren prema što ravnopravnijem sudjelovanju na otvorenom tržištu rada. Pritom se za poslodavca predviđaju porezne, carinske i druge olakšice ili poticaji. Za osobe koje se ne mogu zaposliti na otvorenom tržištu rada ili održati zaposlenje kod poslodavca uz primjenu olakšica, predviđeno je zapošljavanje u posebnim uvjetima. To uključuje zapošljavanje u posebno osnovanim ustanovama ili trgovačkim društvima za zapošljavanje, samozapošljavanje, te zapošljavanje u obiteljskom gospodarstvu.

Opcenito govoreći, ovakav koncept profesionalne rehabilitacije i zapošljavanja osoba s invaliditetom znači mijenjanje njihova položaja iz dosadašnjeg simboličnog i statusnog položaja u dinamični jednakopravni odnos.

2. 5. Mirovinsko osiguranje

U uvjetima djelovanja tržišnog gospodarstva, mirovinski i invalidski sustav postao je neprimjeren novouspostavljenim odnosima na području društvenog, političkog i gospodarskog razvoja Hrvatske. Nesrazmjer između broja osiguranika i umirovljenika u posljednja dva desetljeća doveo je do problema financiranja mirovina, zbog čega se pristupilo temeljitoj reformi mirovinskog sustava. Cilj je ove reforme stvaranje

dugoročno održivog mirovinskog sustava, a temeljna su polazišta definirana Zakonom o mirovinskom osiguranju.

Tim je zakonom uređeno obvezno mirovinsko osiguranje na temelju generacijske solidarnosti, te koncepcija ukupne mirovinske reforme obveznog i dobrovoljnog mirovinskog osiguranja na osnovi individualne kapitalizirane štednje. Izmijenjeni su instituti bivšeg mirovinskog i invalidskog osiguranja, a radikalne su promjene provedene na području invalidskog osiguranja.

Oblik ranijeg invalidskog osiguranja, prema kojem su se zbog široke definicije invalidnosti rješavali mnogi problemi tadašnjeg gospodarstva i pojava tehnoloških viškova, napušten je kao neodrživ.

Mirovinskom je reformom ugrađena nova restriktivnija definicija invalidnosti u mirovinsko osiguranje. Takva definicija sadržava dva oblika invalidnosti, i to trajni gubitak radne sposobnosti (opća nesposobnost za rad) i trajno smanjenje radne sposobnosti (profesionalna nesposobnost za rad), na temelju čega se u oba slučaja ostvaruje pravo na invalidsku mirovinu, umanjenu u slučaju profesionalne nesposobnosti za rad.

Napušteni su razni oblici prava na rad po osnovi preostale radne sposobnosti, opasnosti od nastanka invalidnosti i izmijenjene radne sposobnosti, što je odmah otvorilo pitanje pravnog položaja invalida rada u odnosu na stecena prava. Iako je novi mirovinski sustav osigurao zaštitu osoba s invaliditetom, to više ako se uzme u obzir da su novčana primanja dotad privremenog karaktera zamijenjena dugoročnim novčanim primanjima, ipak se ova skupina osiguranika našla u lošijem socijalnom položaju.

U otežanim uvjetima tržišnog gospodarstva i velike nezaposlenosti, slaba primjena instituta profesionalne rehabilitacije, u ranijem i novom mirovinskom sustavu, rezultat je nemogućnosti zapošljavanja invalida rada na poslovima za koje bi se mogao osposobiti. Doda li se tome i teško zadržavanje postojećeg zaposlenja, moglo bi se reći da se svrha rehabilitacije u današnjim uvjetima teško postiže.

2. 6. Socijalna pomoć i skrb

U sustavu socijalne sigurnosti socijalna skrb čini posljednju socijalno-zaštitnu mrežu sa svrhom zbrinjavanja i uključivanja u društvo socijalno najugroženijih, odnosno socijalno ranjivih skupina. Dosadašnji sustav socijalne skrbi obilježen je dvjema bitnim karakteristikama: centralizacijom sustava i institucionalizacijom sustava. Cilj je reforme sustava socijalne pomoći i socijalne skrbi uspostavljanje sustava temeljenog na visokim etičkim i stručnim nacelima, transparentnosti, prvenstvenoj obvezi i odgovornosti lokalne zajednice, značajnom doprinosu nevladinih organizacija i privatne inicijative, potpori integraciji siromašnih i socijalno ugroženih u društvo i svijet rada, te doprinosu materijalnoj i psihosocijalnoj dobrobiti građana. Reforma sustava socijalne pomoći i socijalne skrbi započela je izmjenama i dopunama Zakona o socijalnoj skrbi čime su osigurane normativne pretpostavke za postupnu decentralizaciju sustava socijalne skrbi u dijelu koji se odnosi na financiranje i ustrojavanje domova za starije i nemoćne osobe, te centara za socijalnu skrb u svrhu poboljšanja usluga.

Kao oblik uvođenja konkurencije na socijalnom planu odvija se proces deinstitucionalizacije sustava socijalne skrbi. Cilj je deinstitucionalizacije postizanje promjene u omjeru između institucijskih i izvaninstitucijskih oblika skrbi u korist izvaninstitucijskih oblika. Ovo je od naročnog značenja uzmu li se u obzir potencijali koji se nalaze u izvaninstitucijskom pristupu zbrinjavanju. S obzirom na dosadašnje

pozitivne učinke ovakvog alternativnog načina zbrinjavanja osoba s invaliditetom, planira se primjena takvog oblika skrbi i za odrasle osobe s duševnim smetnjama, te djecu bez roditelja i odgovarajuće roditeljske skrbi. S ciljem utvrđivanja daljeg odvijanja procesa deinstitucionalizacije, te financijske opravdanosti takvog načina zbrinjavanja izraden je Nacrt studije o deinstitucionalizaciji sustava posebnih skrbi u Republici Hrvatskoj

Takoder je data šira mogućnost djelovanja privatnim i nevladinim organizacijama u socijalnom sektoru, nakon čega je uslijedila inicijativa za obavljanje djelatnosti socijalne skrbi u tim organizacijama.

U sustavu socijalne sigurnosti osobama s invaliditetom osigurava se primjerena zaštita unutar svakog pojedinog sustava. Upravo u cilju poboljšanja materijalnog i pravnog položaja, odnosno izjednačavanja prava osoba s invaliditetom, izrađuju se različiti programi i odgovarajuća zakonska rješenja temeljena na stručnim podlogama i elaboratima. Tako su, primjerice, u odnosu na hrvatske ratne invalide iz Domovinskog rata učinjene određene korekcije u pogledu nekih prava, što bi trebalo rezultirati pravicijom socijalnom zaštitom tih osoba, izradena je analiza pravnog i materijalnog položaja vojnih i civilnih invalida rata s prijedlogom mjera, te druge analize i projekti u svrhu stvaranja uvjeta za učinkovito rješavanje problema pojedinog segmenta. Međutim, uzme li se u obzir jasno definirani stav društva za osiguranje kvalitete života svih osoba s invaliditetom, bez obzira na vrijeme i okolnosti nastanka invalidnosti, koordiniranost između sustava i informiranje trebala bi biti jedno od temeljnih polazišta u definiranju politike prema osobama s invaliditetom u Hrvatskoj.

2. 7. Stanovanje, mobilnost i pristupacnost

Za osobe s invaliditetom mobilnost ne znači samo uspostavljanje odnosa u prostoru i vremenu, već predstavlja značajan preduvjet za ostvarivanje društvenih kontakata i neovisnosti. Integracija osoba s invaliditetom u svakodnevni život uvelike ovisi o načinu rješavanja pitanja mobilnosti. U tu svrhu značajno je osobama s invaliditetom osigurati pristupacnost javnih površina, prometnih površina, prijevoznih sredstava, sportskih, kulturnih i drugih javnih objekata, kao i stambenih objekata.

Nažalost, u hrvatskoj praksi još uvijek nije u potpunosti saživjelo sustavno uređenje pristupa javnim ili stambenim objektima, kao i prijevoznim sredstvima.

U zadnje se vrijeme nastoji sve više u fizičkoj okolini otkloniti postojeće zapreke za sudjelovanjem svih. Započeo je i rad na stvaranju standarda i smjernica za osiguravanje pristupacnosti javnih objekata i drugih objekata, kao i dostupnosti javnih prijevoznih sredstava i drugih sredstava. Isto se tako radi na donošenju odgovarajućih novih propisa, kao i na izmjenama i dopunama već postojećih.

3. PROGRAM DJELOVANJA

3.1. Obitelj i civilno društvo

1. Tijela državne uprave u suradnji s jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave, dužna su stvarati pretpostavke za ulazak Republike Hrvatske u Europsku uniju, poštujući pritom temeljne međunarodne dokumente na područje skrbi o osobama s invaliditetom.
2. Tijela državne uprave u suradnji s jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave, udrugama osoba s invaliditetom, udrugama koje programski djeluju u korist osoba s invaliditetom i drugim organizacijama dužna su aktivno sudjelovati pri uključivanju osoba s invaliditetom u život lokalne zajednice, poštujući pritom pravo izbora osobe s invaliditetom, te odabir načina života prema vlastitim kriterijima i vrijednosnom sustavu.
3. Ured Vlade Republike Hrvatske za udruge u suradnji s resornim tijelima, jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave, udrugama osoba s invaliditetom i udrugama koje programski djeluju u korist osoba s invaliditetom do kraja 2002. godine izradit će u skladu s člankom 23. Zakona o udrugama (Narodne novine, br. 88/01) Kodeks pozitivne prakse, standarda i mjerila za ostvarivanje financijske potpore programima i projektima udruga, koji će na prijedlog Vlade Republike Hrvatske donijeti Hrvatski sabor.
4. Ministarstvo pravosuđa, uprave i lokalne samouprave i Ministarstvo financija u suradnji s Ministarstvom rada i socijalne skrbi, jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave, udrugama osoba s invaliditetom i udrugama koje programski djeluju u korist osoba s invaliditetom do kraja 2003. godine predložiti će izmjene i dopune Zakona o lokalnoj i podružnoj (regionalnoj) samoupravi i Zakona o financiranju jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, kojima će se u djelokrugu jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave ugraditi obveza poduzimanja mjera za podupiranje programskih aktivnosti u korist osoba s invaliditetom, te potpomaganje i financiranje rada udruga osoba s invaliditetom i udruga koje programski djeluju u korist osoba s invaliditetom.
5. Ministarstvo rada i socijalne skrbi u suradnji s Uredom Vlade Republike Hrvatske za udruge, udrugama osoba s invaliditetom i udrugama koje programski djeluju u korist osoba s invaliditetom pripremit će do kraja 2002. godine prijedlog Vladi Republike Hrvatske o financiranju osnovne djelatnosti udruga osoba s invaliditetom i udruga koje programski djeluju u korist osoba s invaliditetom na svim razinama njihova djelovanja.
6. Državni zavod za zaštitu obitelji, materinstva i mladeži u suradnji s Ministarstvom rada i socijalne skrbi, udrugama osoba s invaliditetom i udrugama koje programski djeluju u korist osoba s invaliditetom do kraja 2002. godine izraditi će analizu stanja s prijedlogom mjera u vezi s kvalitetom života djece s teškoćama u razvoju u udomiteljskim obiteljima.

7. Državni zavod za zaštitu obitelji, materinstva i mladeži u suradnji s nadležnim tijelima državne uprave, udrugama osoba s invaliditetom i udrugama koje programski djeluju u korist osoba s invaliditetom do kraja 2003. godine izradit će stručnu podlogu u svrhu uvođenja instituta osobnog asistenta za osobe s najtežom vrstom i stupnjem invaliditeta, te predložiti odgovarajuće zakonsko rješenje.
8. Državni zavod za zaštitu obitelji, materinstva i mladeži do kraja 2003. godine izradit će program sustavne psihosocijalne podrške djeci koja skrbe za roditelje s invaliditetom.
9. Ministarstvo rada i socijalne skrbi do kraja 2006. godine omogućit će postizanje promjene u omjeru između institucijskih i izvaninstitucijskih oblika skrbi u korist izvaninstitucijskih oblika u domovima socijalne skrbi, uključujući poludnevne i dnevne boravke.
10. Ministarstvo rada i socijalne skrbi do kraja 2003. godine izradit će zakonsko rješenje u vezi s uvođenjem novog prava "skrb u obitelji" (patronaža).
11. Ministarstvo rada i socijalne skrbi do kraja 2003. godine izradit će izmjene i dopune Pravilnika o stjecanju prava na dopust do sedme godine djetetova života i prava na rad s polovicom punog radnog vremena zbog njege djeteta s težim smetnjama u razvoju u vezi s proširenjem kruga korisnika - obrtnika i osoba koje samostalno obavljaju profesionalnu djelatnost.
12. Ministarstvo pravosuđa, uprave i lokalne samouprave u suradnji s Ministarstvom rada i socijalne skrbi izradit će do kraja 2002. godine propise kojima će se otvoriti mogućnost služenja civilnog vojnog roka radi povećanja broja korisnika - udruga osoba s invaliditetom.
13. Ministarstvo rada i socijalne skrbi do kraja 2002. godine organizirat će javnu raspravu u vezi s osnivanjem referalnih centara, te stručnih službi podrške osobama u obitelji koje bi ujedno mogle djelovati i kao agencije za samostalno stanovanje i zapošljavanje osoba s invaliditetom u cilju deinstitucionalizacije i inkluzije.
14. Državni zavod za zaštitu obitelji, materinstva i mladeži u suradnji s Povjerenstvom Vlade Republike Hrvatske za osobe s invaliditetom izradit će program djelovanja u skladu s kojim će sustavno i planski najmanje dva puta godišnje putem medija (radio, TV, tisak) davati informacije o potrebama i mogućnostima osoba s invaliditetom u svrhu senzibilizacije javnosti.

3.2. Zdravlje, šport i rekreacija

1. Ministarstvo zdravstva u suradnji s Hrvatskim zavodom za zdravstveno osiguranje do kraja 2004. godine izradit će program aktivnosti u svrhu povećanja broja preventivnih pregleda osiguranih osoba, te i nadalje kontinuirano provoditi preventivne programe u cilju promicanja zdravlja i sprecavanja nastanka invalidnosti i težih oštećenja organizma.
2. Ministarstvo zdravstva u suradnji sa stručnjacima, udrugama osoba s invaliditetom i udrugama koje programski djeluju u korist osoba s invaliditetom do

kraja 2003. godine izradit će program sustavne edukacije na nivou primarne zdravstvene zaštite radi edukacije o posebnostima bolesti i stanja, te osposobljavanja za rješavanje problema vezanih uz rad s osobama s invaliditetom i kontinuirano ga provoditi.

3. Ministarstvo zdravstva u suradnji s Ministarstvom prosvjete i športa i Ministarstvom rada i socijalne skrbi razmotrit će mogućnost osiguravanja zdravstvene zaštite te rehabilitacije za djecu s teškocama u razvoju koja se odgajaju i obrazuju u redovitim, posebnim odgojno-obrazovnim ustanovama i ustanovama socijalne skrbi te donijeti odgovarajuća zakonska rješenja.

4. Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje i Ministarstvo zdravstva u suradnji s udrugama osoba s invaliditetom i udrugama koje programski djeluju u korist osoba s invaliditetom kontinuirano će usklađivati Pravilnik o ortopedskim i drugim pomagalicama u skladu sa suvremenim dostignućima tehničkih i medicinskih znanosti, te iskustvima osoba s invaliditetom.

5. Ministarstvo zdravstva u suradnji sa Hrvatskim zavodom za zdravstveno osiguranje i Hrvatskim zavodom za javno zdravstvo izradivat će sukladno Zakonu o zdravstvenoj zaštiti mjere zdravstvene zaštite, s prijedlogom provedbe, u cilju poboljšanja pružene kvalitete zdravstvene zaštite osoba s invaliditetom.

6. Ministarstvo zdravstva u suradnji s Hrvatskim zavodom za javno zdravstvo, stručnjacima iz ovog područja, upravom i lokalnom i regionalnom (područnom) samoupravom definirat će način provođenja, implementacije i praćenje podataka u svezi djece s rizicima do kraja 2005. godine.

7. Ministarstvo prosvjete i športa u suradnji sa stručnjacima, udrugama osoba s invaliditetom i udrugama koje programski djeluju u korist osoba s invaliditetom do kraja 2003. godine izradit će odgovarajuće programe radi poboljšanja uključivanja djece i mladeži s teškocama u razvoju u izvannastavne športske i druge aktivnosti te kontinuirano ih provoditi.

8. Ministarstvo prosvjete i športa u suradnji s jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave, udrugama osoba s invaliditetom i udrugama koje programski djeluju u korist osoba s invaliditetom do kraja 2006. godine osigurat će dostupnost školskih prostora u svrhu omogućavanja izvannastavnih športskih i drugih aktivnosti djeci i mladeži, uključujući svu djecu i mlade s teškocama u razvoju, radi ocuvanja i poboljšanja njihova zdravlja.

3.3. Obrazovanje

1. Ministarstvo prosvjete i športa do kraja 2002. godine izradit će Pedagoški standard za predškolski odgoj i naobrazbu, osnovno školstvo i srednje školstvo u svrhu razvoja skladnog, racionalnog i uspješnog sustava obrazovanja koji uključuje i učenike s teškocama u razvoju.

2. Ministarstvo prosvjete i športa u suradnji s uredima državne uprave u županiji nadležnim za prosvjetu i šport, udrugama osoba s invaliditetom i udrugama koje programski djeluju u korist osoba s invaliditetom, Ministarstvom rada i socijalne

skrbi, te Hrvatskim zavodom za zapošljavanje do kraja 2004. godine izraditi će istraživačko-analitičku studiju u svrhu utvrđivanja stanja u pogledu nezavršavanja srednjoškolskog obrazovanja (napuštanja škole, nepolaganja mature ili završnog ispita), te formuliranja stručnih podloga kao polazišta za planiranje i pripremu budućih aktivnosti.

3. Ministarstvo prosvjete i športa u suradnji s Edukacijsko-rehabilitacijskim fakultetom Sveučilišta u Zagrebu, visokim školama na kojima se na dodiplomskom studiju školuju odgajatelji, učitelji i nastavnici do kraja 2004. godine izraditi će stručnu podlogu za donošenje izmijenjenih i novih nastavnih planova i programa.

4. Ministarstvo prosvjete i športa do kraja 2004. godine osuvremenit će i donijeti redovne nastavne planove i programe koji će omogućiti isticanje sposobnosti učenika s teškoćama u razvoju, te osuvremeniti i donijeti posebne nastavne planove i programe uz rehabilitacijske programe.

5. Ministarstvo prosvjete i športa u suradnji s jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave do kraja 2003. godine ustrojiti će sustav procjena djece s teškoćama u razvoju, od predškolskog do srednjoškolskog obrazovanja.

6. Ministarstvo prosvjete i športa u suradnji s Edukacijsko-rehabilitacijskim fakultetom Sveučilišta u Zagrebu do kraja 2006. godine izraditi će program učinkovite, planirane i evaluirane edukacijske integracije djece s teškoćama u razvoju.

7. Tijela državna uprave u suradnji s jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave, udrugama osoba s invaliditetom i udrugama koje programski djeluju u korist osoba s invaliditetom dužna su kontinuirano provoditi edukaciju djelatnika s ciljem podizanja kvalitete rada, te što jednostavnijeg i mjerodavnijeg postupanja.

8. Ministarstvo prosvjete i športa u suradnji s Edukacijsko-rehabilitacijskim fakultetom Sveučilišta u Zagrebu, udrugama osoba s invaliditetom i udrugama koje programski djeluju u korist osoba s invaliditetom kontinuirano će organizirati stručna usavršavanja odgajatelja, učitelja i nastavnika s ciljem prihvatanja djece i mladeži s invaliditetom i podizanja razine profesionalne kompetencije.

9. Ministarstvo rada i socijalne skrbi u suradnji s Edukacijsko-rehabilitacijskim fakultetom, udrugama osoba s invaliditetom i udrugama koje programski djeluju u korist osoba s invaliditetom organizirat će u cilju bolje informiranosti najmanje jedanput godišnje edukaciju stručnjaka i drugih zainteresiranih subjekata o načinu provođenja inkluzije, odnosno uključivanja u svakodnevni život.

10. Ministarstvo prosvjete i športa i Ministarstvo rada i socijalne skrbi u suradnji s jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave, udrugama osoba s invaliditetom i udrugama koje programski djeluju u korist osoba s invaliditetom poticati će razvoj mobilnih službi podrške edukacijskoj integraciji.

11. Ured Vlade Republike Hrvatske za udruge u veći će mjeri pri ocjenjivanju projekata udruga za osobe s invaliditetom voditi računa o edukaciji osoba zaposlenih u udrugama i volontera, te će se dio odobrenih proračunskih sredstava usmjeriti za edukaciju.

12. Tijela državne uprave u suradnji s jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave, udrugama osoba s invaliditetom, udrugama koje programski djeluju u korist osoba s invaliditetom i drugim organizacijama poticati će volonterski rad kao nadopunu profesionalnom timu.

3.4. Profesionalna rehabilitacija, zapošljavanje i rad

1. Ministarstvo rada i socijalne skrbi, Ministarstvo financija, Ministarstvo gospodarstva, Ministarstvo za obrt, malo i srednje poduzetništvo, Hrvatski zavod za zapošljavanje i Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje do kraja 2005. godine izradit će plan razvoja profesionalne rehabilitacije, zapošljavanja i rada osoba s invaliditetom.

2. Ministarstvo rada i socijalne skrbi do kraja 2002. godine doradit će Nacrt prijedloga zakona o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju osoba s invaliditetom kojim će se osobama s invaliditetom omogućiti profesionalna rehabilitacija, zapošljavanje i rad na otvorenom tržištu rada prema individualnim sposobnostima, mogućnostima i potrebama, a samo iznimno pod posebnim uvjetima, sukladno dokumentima Europske unije, Vijeca Europe, Ujedinjenih naroda, Svjetske zdravstvene organizacije i Međunarodne organizacije rada.

3. Ministarstvo za obrt, malo i srednje poduzetništvo, Ministarstvo rada i socijalne skrbi i Hrvatski zavod za zapošljavanje do kraja 2004. godine poduzet će mjere za osiguranje sredstava za najpovoljnije uvjete kreditiranja samozapošljavanja osoba s invaliditetom.

4. Ministarstvo za obrt, malo i srednje poduzetništvo izradit će do kraja 2004. godine u sklopu mjera i aktivnosti za poticanje malog gospodarstva posebne poticajne mjere za osobe s invaliditetom u svrhu povećavanja mogućnosti njihova aktivnog uključivanja u gospodarski razvoj Hrvatske.

3.5. Stanovanje, mobilnost i pristupačnost

1. Ministarstvo zdravstva u suradnji s jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave dužno je kontinuirano raditi na osiguranju pristupačnosti i elemenata informacijske podrške za gluhe i slijepe osobe unutar ustanova i u okolišu te opremanju zdravstvenih ustanova i rehabilitacijskih centara potrebnim funkcionalnim pomagalicama. Do kraja 2006. godine potrebno je prilagoditi sve ustanove primarne zdravstvene zaštite i sve bolnice.

2. Ministarstvo prosvjete i športa u suradnji s jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave dužno je kontinuirano raditi na uklanjanju arhitektonskih barijera i uvođenju elemenata informacijske podrške za gluhe i slijepe osobe u osnovnim i srednjim školama, te športskim ustanovama i objektima. Isto je tako Ministarstvo prosvjete i športa do kraja 2003. godine dužno izraditi planove postupne prilagodbe osnovnih i srednjih škola, te športskih ustanova i objekata koji još nisu dostupni osobama s invaliditetom.

3. Ministarstvo kulture u suradnji s jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave dužno je kontinuirano raditi na uklanjanju arhitektonskih barijera i uvođenju elemenata informacijske podrške za gluhe i slijepe osobe u kulturnim ustanovama. Do 2006. godine potrebno je prilagoditi nacionalne muzeje i nacionalna kazališta te kina.
4. Ministarstvo znanosti i tehnologije dužno je kontinuirano raditi na uklanjanju arhitektonskih barijera i uvođenju elemenata informacijske podrške za gluhe i slijepe osobe na visokim učilištima i studentskim domovima. Isto je tako Ministarstvo znanosti i tehnologije do kraja 2003. godine dužno izraditi planove postupne prilagodbe studentskih domova i fakulteta, koji još nisu dostupni osobama s invaliditetom.
5. Ministarstvo turizma dužno je kontinuirano raditi na obilježavanju hotelskih soba i drugih prostorija reljefnim simbolima i zvucnim uređajima za osobe s oštećenjem vida, informacijskim porukama za gluhe osobe, pristupačnosti i prilagodbi unutrašnjosti objekata za kretanje osoba s invaliditetom i pristupačnosti ostalim turističkim sadržajima (plaže, restorani, kavane). Isto je tako Ministarstvo turizma dužno realizaciju ovih mjera ugraditi u propise o kategorizaciji ugostiteljsko-hotelijskih objekata.
6. Ministarstvo turizma do kraja 2003. godine donijet će propis o posebnim oznakama hotela koji će svoje poslovanje i usluge prilagoditi potrebama osoba s invaliditetom.
7. Ministarstvo pomorstva, prometa i veza, Ministarstvo za javne radove, obnovu i graditeljstvo, jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave, vezano uz svoju nadležnost do kraja 2003. godine izradit će mjere za poboljšanje fizičke dostupnosti infrastrukturnim objektima i uslugama koje se pružaju u tim objektima, te će u tu svrhu u postupku planiranja i primjeni mjera uspostaviti izravnu suradnju s udrugama osoba s invaliditetom. Do kraja 2004. godine prilagodit će se terminali i postaje u županijskim središtima, a do kraja 2006. godine u ostalim gradovima.
8. Ministarstvo zaštite okoliša i prostornog uređenja do kraja 2003. godine donijet će novi pravilnik o gradnji bez barijera kojim će se odrediti prostorni standardi i uvjeti, te postrožiti kriteriji za planiranje, projektiranje, gradnju i rekonstrukciju građevina, davanje u uporabu svih javnih prostora i javnih višestambenih i stambenih građevina, uključivo ugostiteljske i smještajne turističke objekte.
9. Ministarstvo pomorstva, prometa i veza, Ministarstvo za javne radove, obnovu i graditeljstvo, jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave, vezano uz svoju nadležnost, do kraja 2003. godine izradit će program prioritetnih aktivnosti u vezi s omogućavanjem veće dostupnosti javnim prijevoznim sredstvima i signalizacijom u prometu, te drugim područjima od značenja za neovisno kretanje i komunikaciju osoba s invaliditetom, te će se na temelju toga svake godine realizirati najmanje dvije prioritetne aktivnosti. Do 2004. godine uvest će se na svim međugradskim linijama iz županijskih središta po jedan prilagođeni autobus, a do 2006. godine iz svih gradskih središta. Do 2006. godine potrebno je prilagoditi još dva željeznička vagona i sva županijska središta opremiti peronskim platformama za ulazak i izlazak iz vagona.

Navedene aktivnosti provest će se sukladno osiguranim sredstvima u okviru državnog, županijskog, odnosno gradskog proračuna.

10. Ministarstvo pomorstva, prometa i veza, Ministarstvo za javne radove, obnovu i graditeljstvo u suradnji s Ministarstvom prosvjete i športa i jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave izradit će do kraja 2003. godine program omogućavanja dostupnosti javnim prijevoznim sredstvima, odnosno brodovima učenicima s teškocama u razvoju koji pohađaju škole na kopnu.

11. Ministarstvo financija predložit će do kraja 2003. godine izmjenu i dopunu propisa o proračunu na način da će se posebno iskazivati planirana i utrošena sredstva za uklanjanje arhitektonskih i drugih barijera u prostoru.

3.6. Mirovinsko osiguranje

1. Državni zavod za zaštitu obitelji, materinstva i mladeži u suradnji s Ministarstvom rada i socijalne skrbi i Hrvatskim zavodom za mirovinsko osiguranje izradit će do kraja 2003. godine stručnu i analitičku podlogu o mogućnostima postupnog uvođenja invalidskog osiguranja, te će predložiti donošenje odgovarajućih propisa.

2. Ministarstvo rada i socijalne skrbi i Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje u suradnji s Državnim zavodom za zaštitu obitelji, materinstva i mladeži izradit će do kraja 2004. godine odgovarajuće zakonsko rješenje u kojem će se, između ostaloga, utvrditi mjerila u invalidskom osiguranju za posljedice povrede na radu i profesionalne bolesti.

3. Ministarstvo rada i socijalne skrbi i Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje do kraja 2002. godine preispitat će pojedine odredbe Zakona o mirovinskom osiguranju i pripremiti ga za noveliranje u svrhu poboljšanja materijalnog položaja korisnika prava.

4. Ministarstvo rada i socijalne skrbi, Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje i institucije II. stupa reformiranog mirovinskog sustava do kraja 2003. godine predložit će posebne mjere radi uspješnog provođenja profesionalne rehabilitacije.

5. Ministarstvo rada i socijalne skrbi u suradnji s Hrvatskim zavodom za mirovinsko osiguranje izradit će do kraja 2003. godine zakonsko rješenje za korištenje sredstava iz fondova drugog stupa za obiteljske mirovine osoba s invaliditetom na isti način kao što se sada koriste sredstva iz prvog stupa za istu populaciju, kao i zakonsko rješenje za omogućavanje prava izbora na nasljeđivanje roditeljske mirovine ukoliko je ona povoljnija prilikom odlaska u mirovinu, a u svrhu poticanja njihova zapošljavanja.

3.7. Socijalna pomoć i skrb

1. Ministarstvo rada i socijalne skrbi u suradnji s Ministarstvom hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata do kraja 2004. godine uskladit će zakonodavno pravnu zaštitu u svrhu što ravnopravnijeg položaja i zaštite vojnih i civilnih invalida rata i sudionika II. svjetskog rata, mirnodopskih vojnih invalida iz poraca i civilnih invalida

iz Domovinskog rata, radi smanjenja razlika u odnosu na ukupna invalidska prava iz Zakona o pravima hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata i članova njihovih obitelji. Pritom će se uvažavati Analiza pravnog i materijalnog položaja vojnih i civilnih invalida rata s prijedlogom mjera, koju je izradilo Ministarstvo rada i socijalne skrbi u studenom 2001. godine.

2. Ministarstvo rada i socijalne skrbi do kraja 2003. godine utvrdit će opseg i dinamiku odvijanja procesa deinstitutionalizacije, te provoditi mjere u svrhu realizacije navedenog i to u suradnji s Ministarstvom prosvjete i športa i Ministarstvom zdravstva u dijelu koji se odnosi na ustanove socijalne skrbi koje provode odgoj i obrazovanje djece s invaliditetom do 21. godine života.

3. Ministarstvo rada i socijalne skrbi do kraja 2003. godine izradit će odgovarajuće zakonsko rješenje u vezi s redefiniranjem kriterija i naziva prava na osobnu invalidninu i prava na doplatak za pomoć i njegu, u cilju određivanja dodatka na težu invalidnost neovisno o imovinskom cenzusu.

4. Ministarstvo rada i socijalne skrbi u suradnji s udrugama osoba s invaliditetom i udrugama koje programski djeluju u korist osoba s invaliditetom do kraja 2003. godine izradit će stručnu podlogu u vezi s programima rada klubova za osobe s invaliditetom kao posebnog oblika rada u sustavu socijalne skrbi, te razmotriti mogućnost pronalaženja odgovarajućeg zakonskog rješenja.

5. Ministarstvo rada i socijalne skrbi do kraja 2005. godine izradit će programe psihosocijalne rehabilitacije u domovima socijalne skrbi u skladu s potrebama, interesima i sposobnostima korisnika.

6. Ministarstvo rada i socijalne skrbi kontinuirano će organizirati stručne skupove i edukativne sastanke za djelatnike u sustavu socijalne skrbi radi unapređivanja stručnog rada, te pravilnijeg postupanja prilikom ostvarivanja pojedinih prava.

3.8. Koordinacija i informiranje

1. Povjerenstvo Vlade Republike Hrvatske za osobe s invaliditetom u cilju preispitivanja usklađenosti važećih zakona u Republici Hrvatskoj s temeljnim međunarodnim ugovorima izradit će izvješća o njihovoj usklađenosti, te će u slučajevima neusklađenosti dati prijedloge za izmjene i dopune zakona.

2. Državni zavod za zaštitu obitelji materinstva i mladeži do kraja 2003. godine izradit će prijedlog poticanja i osnaživanja rada savjetovališta na području Hrvatske. Rad savjetovališta obuhvaćao bi individualni i grupni rad s osobama s invaliditetom i njihovim obiteljima kako bi se upoznali s prirodom oštećenja, prognozom razvoja invalidnosti, te potrebom i mogućnostima što ranijeg stručnog tretmana. Tu bi im se ujedno pomagalo u prevladavanju obiteljskih teškoca, te informiralo o najpovoljnijim pravima i oblicima zaštite. U rad savjetovališta bili bi uključeni stručnjaci različitih profila u odnosu na pojedina područja od značenja za osobe s invaliditetom (zdravstvo, socijalna skrb, odgoj i obrazovanje, mirovinsko osiguranje i dr.)

3. Ministarstvo hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata u suradnji s Ministarstvom za europske integracije do kraja 2004. godine donijet će provedbene akte u skladu sa zakonodavstvom i praksom Europske unije. Time će se omogućiti suvremenija i adekvatnija zaštita invalida Domovinskog rata kao dijela opće populacije osoba s invaliditetom.
4. Povjerenstvo Vlade Republike Hrvatske za osobe s invaliditetom osigurat će međuresorsku koordinaciju, posebice u vezi s donošenjem propisa radi učinkovitijeg i racionalnijeg djelovanja. U tu će svrhu u četiri regionalna centra organizirati stručno savjetovanje za sve sudionike provedbe politike za osobe s invaliditetom u toj regiji u cilju što bolje međusobne informiranosti, koordinacije rada i senzibilizacije javnosti.
5. Vlada Republike Hrvatske do kraja 2006. godine poduzet će mjere radi izjednačavanja prava istog naziva u nadležnosti različitih sustava. S obzirom na različite iznose prava istog naziva, koja osobe s istom vrstom i stupnjem invaliditeta ostvaruju u različitim sustavima, potrebno je ujednačiti osnovni iznos tih novčanih davanja. U odnosu na okolnosti nastanka invalidnosti, u tom bi smislu valjalo odrediti dodatak na osnovni iznos pojedinog prava.
6. Ministarstvo rada i socijalne skrbi, Ministarstvo prosvjete i športa i Ministarstvo zdravstva do kraja 2006. godine uskladit će propise na osnovi prethodno pripremljenih odgovarajućih stručnih analiza i elaborata.
7. Tijela državne uprave u suradnji s uredima državne uprave u županijama i tijelima jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave pri izradi novih propisa vodit će računa o tome da postupak za ostvarivanje prava osoba s invaliditetom bude što jednostavniji.
8. Državni zavod za zaštitu obitelji, materinstva i mladeži do kraja 2004. godine izradit će priručnik radi informiranja javnosti o uvjetima i načinu ostvarivanja prava osoba s invaliditetom u sustavu socijalne sigurnosti, koji će se redovito ažurirati. Priručnik mora biti dostupan svim kategorijama osoba s invaliditetom. U izradi priručnika nužno je sudjelovanje svih mjerodavnih tijela koja se u okviru svog djelokruga rada bave problematikom osoba s invaliditetom.
9. Povjerenstvo Vlade Republike Hrvatske za osobe s invaliditetom do kraja 2003. godine osigurat će prijevode svih međunarodnih dokumenata značajnih za osobe s invaliditetom, te će ih do kraja 2004. godine tiskati u crnom tisku i na Brailleovom pismu ili u audio zapisu.
10. Povjerenstvo Vlade Republike Hrvatske za osobe s invaliditetom u suradnji s udrugama osoba s invaliditetom i udrugama koje programski djeluju u korist osoba s invaliditetom svake će godine osmisliti javna djelovanja za obilježavanje datuma koji su vezani uz promicanje ljudskih prava i unapređenje položaja osoba s invaliditetom.

4. ZAVRŠNE ODREDNICE

1. Tijela državne uprave dužna su provoditi mjere iz Nacionalne strategije jedinstvene politike za osobe s invaliditetom od 2002. do 2006. godine, u cilju promicanja prava i unapređenja položaja osoba s invaliditetom u Republici Hrvatskoj.
2. Vlada RH do kraja 2003. godine redefinirat će ulogu Povjerenstva Vlade RH za osobe s invaliditetom i razmotriti osnivanje Ureda Vlade RH za osobe s invaliditetom.
3. Vlada Republike Hrvatske do kraja 2003. godine razmotrit će mogućnost uvođenje institucije pravobranitelja za prava osoba s invaliditetom – «ombudsmana».
4. Državni zavod za zaštitu obitelji, materinstva i mladeži, u suradnji s Povjerenstvom Vlade RH za osobe s invaliditetom, koordinirat će i pratiti provedbu Nacionalne strategije jedinstvene politike za osobe s invaliditetom od 2002. do 2006. godine.
5. Državni zavod za zaštitu obitelji materinstva i mladeži u suradnji s Povjerenstvom Vlade RH za osobe s invaliditetom i resornim tijelima izradit će plan provedbe Nacionalne strategije jedinstvene politike za osobe s invaliditetom od 2002. do 2006. u roku od šest mjeseci od njezinoga usvajanja.
6. Tijela državne uprave dostavit će do 15. siječnja svake godine Povjerenstvu Vlade Republike Hrvatske za osobe s invaliditetom izvješće o provedbi mjera iz svoje nadležnosti.
7. Državni zavod za zaštitu obitelji, materinstva i mladeži do 1. veljače svake godine dostavit će Vladi Republike Hrvatske objedinjeno izvješće o provedbi mjera iz Nacionalne strategije jedinstvene politike za osobe s invaliditetom od 2002. do 2006. godine, koja će o tome izvijestiti Hrvatski sabor.
8. Tijela državne uprave dužna su u svoje godišnje planove uvrstiti mjere za provedbu u skladu s Nacionalnom strategijom jedinstvene politike za osobe s invaliditetom od 2002. do 2006. godine, te za svaku godinu osigurati sredstva za provedbu mjera iz državnog proračuna.
9. Državni zavod za zaštitu obitelji, materinstva i mladeži u suradnji s Povjerenstvom Vlade RH za osobe s invaliditetom, u roku 6 mjeseci od usvajanja, tiskat će Nacionalnu strategiju jedinstvene politike za osobe s invaliditetom od 2002. do 2006. godine u crnom tisku i na Brailleovom pismu ili u audio zapisu, te će je objaviti na WEB stranicama.
10. Nacionalna strategija jedinstvene politike za osobe s invaliditetom od 2002. do 2006. godine objavit će se u "Narodnim novinama".
11. Nakon što Hrvatski sabor usvoji Nacionalnu strategiju jedinstvene politike za osobe s invaliditetom od 2002. do 2006. godine, Zaključak Vlade RH od 14. listopada 1999. godine (Klasa:562-01/98-01/03; Urbroj: 5030108-99-2) koji se odnosi na donošenje Nacionalnog programa za poboljšanje kvalitete življenja osoba s invaliditetom, bit će stavljen izvan snage.